

การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของ
โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2

THE DEVELOPMENT OF LEADERSHIP CHARACTERISTICS OF STUDENT COUNCIL
MEMBERS BASED ON DUTIYA PAPANIKA SUTTA OF SCHOOLS IN NETWORK CENTER
4 KHAO NANG NON UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

¹ช่อผกา ชำนาญอักษร Chopaka Chamnanaksorn

²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai

³สุเวศ กลับลศรี Suwes Klubsr

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chopakasaw2541@gmail.com

Article Received: February 16, 2025. Revised: April 22, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตร 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง จำนวน 5 คน การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) สภาพคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (2) ด้านความรับผิดชอบ (3) ด้านการตัดสินใจ (4) ด้านการสร้างทีมงาน พบว่า กรรมการสถานักเรียนยังขาดการร่วมมือกันในการทำงาน หลักเล็งในการช่วยเหลือกิจกรรม มีการร่วมประชุมในการร่วมสร้างวินัยในการบริหารเวลา จัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ในการปฏิบัติงานของกรรมการสถานักเรียน มีการประเมินสภาพจุดแข็ง จุดอ่อน และปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานสถานักเรียน มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องสำคัญ สถานศึกษาจัดการอบรมภาวะผู้นำให้กับกรรมการสถานักเรียน โดยเน้นให้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน จัดประชุมในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มอบหมายหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถ และจัดให้มีการติดตาม ให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่กรรมการสถานักเรียนอย่างใกล้ชิดจากครูที่รับผิดชอบงานสถานักเรียน 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการ

สร้างทีมงาน ผ่านการพัฒนาตามหลักทศตยปาปณิกสูตร ซึ่งมีคุณลักษณะ 3 ประการ ประกอบด้วย จักขุมา (มองการณ์ไกล มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน) วิธูโร (การมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน) และนิสสัยสัมปันโน (การมีมนุษยสัมพันธ์) และ 3) ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ ของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: คุณลักษณะภาวะผู้นำ, กรรมการสถานักเรียน, หลักทศตยปาปณิกสูตร

Abstract

This research article aimed to 1) study the development state of leadership characteristics of student council members of schools in network center 4 Khao Nang Non, 2) study the guidelines for developing the leadership attributes of student council members based on the principles of the Dutiya Pāpanika Sutta, 3) propose guidelines for development of leadership characteristics of student council members based on Dutiya Pāpanika Sutta of schools in network center 4 Khao Nang Non Under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2. This was qualitative research. The data were collected by in-depth interviews with 15 people, 5 experts were interviewed to draft the guidelines, 7 qualified persons were interviewed in focus groups, and data were analyzed using content analysis.

The research results were found as follows: 1) The leadership characteristics of the student council members of schools in the Khao Nang Non Network Center 4 comprising with 4 aspects: (1) human relations, (2) responsibility, (3) decision-making and (4) teamwork building. It was found that the student council members lacked cooperation in their work, avoided assisting in activities and required improvement in discipline through regular meeting participation and time management in operations. Continuous monitoring and evaluation of their work were conducted, identifying strengths, weaknesses and problems encountered. Opportunities were provided for expressing opinions and making important decisions. The school organized leadership skill training, focusing on group activities, regular operational meetings, assigning duties based on individual and abilities and closely monitoring advising and mentoring student council members by the responsible teachers. 2) The guidelines for developing the leadership characteristics of student council members in schools within Network Center 4 Khao Nang Non, consisting with four aspects: interpersonal relationships, responsibility, decision-making and team building. These developments were grounded in the principles of the Dutiya Pāpanika Sutta which emphasized three key attributes: Cakkhumā (visionary thinking and goal-setting), Vidhuro (expertise in specific fields), and Nissayasampanno (interpersonal skills). 3) The results of presenting the guidelines for developing the leadership attributes of student council members in schools under Nakhon Si Thammarat primary

educational service area office 2 by 7 qualified persons agreed that it was feasibility, appropriateness, and usefulness.

Keywords: Leadership Characteristics, Student Council Members, Dutiya Pāpanika Sutta Principles

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทำให้รัฐบาลต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและเสริมสร้างคุณภาพของประชากร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาที่มีคุณภาพช่วยให้บุคคลสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิต ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตโดยรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตและเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จำเป็นต้องอาศัยบทบาทสำคัญของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นนิติบุคคล โดยแบ่งภาระงานออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ บริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารงานทั่วไป ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมนักเรียน ธุรการ การบริหารอาคารสถานที่ และการสร้างเครือข่ายชุมชน นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนผ่านกิจกรรมสถานักเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

สถานักเรียนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งส่งเสริมภาวะผู้นำผ่านกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้การบริหารจัดการโรงเรียน การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในสังคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาจัดตั้งสถานักเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน และดำเนินการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมสถานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านโครงการ “โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน” ซึ่งเป็นแนวทางในการเชิดชูเกียรติและขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่น ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและยกระดับคุณภาพของสถานักเรียนให้มีความยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยความมุ่งมั่นของผู้บริหาร ครูที่รับผิดชอบ และคณะกรรมการสถานักเรียน ซึ่งต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถชี้นำ กระตุ้น และสร้างความร่วมมือในกลุ่มนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและส่งเสริมคุณภาพของสถานศึกษาภาวะผู้นำที่เข้มแข็งของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดปัญหาในสถานศึกษาและตอบสนองต่อเป้าหมายของการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมุ่งพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข หลักธรรมที่สนับสนุนภาวะผู้นำ ได้แก่ จักขุมา (มองการณ์ไกลและวางแผนได้ดี) วิรุโ (มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ) และนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) ซึ่งเป็นหลักธรรมจากพุทธปาลนิสสูตรที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารสถานักเรียนให้เกิดผลสำเร็จ การ

ปลูกฝังภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในนักเรียนจึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นผู้นำที่แท้จริงในศตวรรษที่ 21 (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2566)

การพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ในกรณีของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 4 เขานางนอน ซึ่งประกอบด้วย 18 โรงเรียน ได้ดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพสถานักเรียนผ่านการจัดตั้งองค์กรนักเรียน การวางแผนและจัดกิจกรรมร่วมกัน การประชาสัมพันธ์ และการติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตาม พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกล้าในการเป็นผู้นำ และคุ้นเคยกับบทบาทผู้ตามมากกว่า ส่งผลให้การพัฒนาผู้นำเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการปลูกฝังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำควรบูรณาการความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสา และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายและสร้างรากฐานของผู้นำที่เข้มแข็งในอนาคต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานสถานักเรียนของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน ได้เห็นถึงความสำคัญในการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำและแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดประสิทธิภาพ การพัฒนาภาวะผู้นำจะช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการของสังคม คณะกรรมการสถานักเรียนเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน และสามารถนำหลักภาวะผู้นำไปสู่การปฏิบัติและเป็นต้นแบบให้กับนักเรียนรุ่นต่อไป การศึกษานี้คาดหวังว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่จัดทำขึ้นจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน และช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีภาวะผู้นำที่สูงขึ้นทั้งในโรงเรียนและในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีระเบียบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ซึ่งมีผู้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 4 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 2 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 3 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบดูแลงานสถานักเรียน จำนวน 6 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 1 คนศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้รับผิดชอบในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 1 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน ผู้นำทางศาสนา จำนวน 1 รูป/คน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 5 จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้รับผิดชอบในศูนย์เครือข่ายที่ 5 จำนวน 1 คน ผู้นำทางศาสนา จำนวน 1 รูป/คน หัวหน้างานกิจการนักเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 1 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบดูแลงานสถานักเรียนและมีผลงานเป็น Best practice ครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 การนำเสนอและประเมินแนวทาง วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน มีสภาพการดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษามีจัดอบรมทักษะการสื่อสาร การฟัง และการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันจัดให้มีการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงานและหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น จัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เช่น การจัดกิจกรรมอาสาในชุมชน แต่กรรมการสถานักเรียนบางคนไม่พร้อมช่วยเหลือในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น สถานศึกษามีการจัดประชุมในการวางแผน แต่งตั้งคำสั่ง และมอบหมายหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการสถานักเรียน แต่มีบางคนขาดการประชุมทำให้มีการประสานงานลำบาก และทำให้งานบางส่วนเกิดข้อผิดพลาดขึ้น และจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของกรรมการสถานักเรียน สถานศึกษามีการประเมินสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จุดที่ควรปรับปรุงของการปฏิบัติงาน ในการประชุมมีการเปิดโอกาสให้กรรมการสถานักเรียนแสดงความคิดเห็น แต่ในบางครั้งมีการจัดสรร และกำหนดเวลาที่จำกัดในการประชุม ทำให้ขาดการร่วมมือกันทำงานในบางประเด็น

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน ผ่านการพัฒนาตามหลักทฤษฎีปาปนิสสูตร ประกอบด้วยจักขุมหา วิรุโรรุ นิสสยสัมปันโน ซึ่งสามารถสรุปในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสสูตรทั้ง 3 ประการ ได้ดังนี้

2.1 หลักจักขุมหา มีการดำเนินการ คือ ฝึกฝนกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมายของการทำงาน ส่งเสริมการทำงานที่เป็นทีมไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สร้างการทำงานที่เป็นทีมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การให้การยอมรับและการให้รางวัล ผ่านคำชม การให้เกียรติยศ หรือการยกย่องในที่ประชุม ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเหมาะสมในการตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้กรรมการสถานักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจจริง ลงมือปฏิบัติจริง

2.2 หลักวิธีโร มีการดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้กรรมการสถานักเรียนได้มีโอกาสร่วมกันปฏิบัติงานในสถานศึกษาและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ฝึกให้มีทักษะการจัดการเวลาที่ดี ในการสร้างวินัยในการบริหารเวลา พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการตัดสินใจจากสถานการณ์หลายมุมมอง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มอบหมายหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวในการทำงาน และสร้างกิจกรรมที่ต้องการการทำงานร่วมกัน

2.3 หลักนิสยสัมพันธ์ มีการดำเนินการ คือ จัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่เน้นทักษะการสื่อสาร การฟัง เน้นการทำงานร่วมกันในกลุ่ม จัดให้มีการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก พัฒนาให้มีการประสาน ทำงานร่วมกันเป็นทีมมีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งเสริมและพัฒนากรรมการสถานักเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ประเมินผลหลังการตัดสินใจ และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดเพื่อปรับปรุงในการตัดสินใจครั้งต่อไป สร้างความไว้วางใจในคณะกรรมการสถานักเรียน สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนให้สมาชิกคิดอย่างสร้างสรรค์และเสริมสร้างความร่วมมือกัน

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ในการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน โดยผ่านการพัฒนาตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ซึ่งมีคุณลักษณะ 3 ประการ ประกอบด้วย จักขุม่า วิธีโร นิสยสัมพันธ์ โดยมีข้อเสนอแนะ สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 นำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการภายในเครือข่ายของตนเองตลอดจนนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 ไปใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน มีสภาพการดำเนินการดังนี้ สถานศึกษามีจัดอบรมทักษะการสื่อสาร การฟัง และการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน จัดให้มีการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงานและหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

จัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เช่น การจัดกิจกรรมอาสาในชุมชน แต่กรรมการสถานศึกษาบางคนไม่พร้อมช่วยเหลือในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น สถานศึกษามีการจัดประชุมในการวางแผน แต่งตั้งคำสั่ง และมอบหมายหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา แต่มีบางคนขาดการประชุมทำให้มีการประสานงานล่าช้าและทำให้งานบางส่วนเกิดข้อผิดพลาดขึ้น และจัดให้มีการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษามีการประชุมปรึกษาหารือปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จุดที่ควรปรับปรุงของการปฏิบัติงาน ในการประชุมมีการเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็น แต่ในบางครั้งมีการจัดสรร และกำหนดเวลาที่จำกัดในการประชุมทำให้ขาดการร่วมมือกันทำงานในบางประเด็น จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบหลักในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย มนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ และการสร้างทีมงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำให้แก่กรรมการสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้นำนักเรียนในการทำกิจกรรมของโรงเรียน จำเป็นต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่เสมอ การเสริมสร้างภาวะผู้นำนั้นมีความสำคัญอย่างมาก ต่อทุกๆ องค์การ และจำเป็นต้องมีในสมาชิกขององค์กรทุกๆ คน เพื่อช่วยในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในการทำงาน การมีความรับผิดชอบในการทำงาน การตัดสินใจร่วมกันกับทีมงานในหลายสถานการณ์ทั้งยังจำเป็นต้องสร้างทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อทำกิจกรรมของส่วนรวมให้สำเร็จได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของปรียากร กิลาวีทย์ (2561) ที่พบว่า สภาพภาวะผู้นำร่วมของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านวังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสถานศึกษาไม่มีเวทีในการแสดงความสามารถของตนเองในด้านที่ตนเองถนัด มีผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านวังขวัญระหว่างก่อนและหลังการใช้เครื่องมือพัฒนา โดยผลหลังการใช้เครื่องมือพัฒนาสูงกว่าก่อนใช้เครื่องมือพัฒนา และมีผลการสะท้อนประสิทธิผลของเครื่องมือพัฒนาภาวะผู้นำร่วมของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านวังขวัญ ด้านการนำตนเอง ทำให้นักเรียนมีความชัดเจนในการรู้จักตนเองมากขึ้น นักเรียนภูมิใจและมีความสุขในการเป็นแกนนำให้แก่อน้องๆ มีทักษะการเป็นผู้นำและมีภาวะผู้นำมากขึ้น ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของเชษฐศักดิ์ คำมะวาปี (2563) ที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นเด็กและเยาวชนที่มีบทบาทเป็นผู้นำนักเรียนในโรงเรียนเป็นผู้นำการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน สามารถถ่ายทอดความรู้ และหลักการเรื่องภาวะผู้นำไปสู่การปฏิบัติและเป็นต้นแบบของนักเรียนรุ่นต่อไป องค์ประกอบภาวะผู้นำคณะกรรมการสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน ผ่านการพัฒนาตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ประกอบด้วย จักขุมา วิธูโร นิสสยสัมปันโน ซึ่งสามารถสรุปในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรทั้ง 3 ประการ ได้ดังนี้ 1) หลักจักขุมา มีการดำเนินการ คือ ฝึกฝนกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมายของการทำงาน ส่งเสริมการทำงานที่เป็นทีมไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สร้างการทำงานที่เป็นทีมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การให้การยอมรับและการให้รางวัล ผ่านคำชม การให้เกียรติยศ หรือการยกย่องในที่ประชุม ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเหมาะสมในการตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจจริง ลงมือปฏิบัติจริง 2) หลักวิธูโร มีการดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้กรรมการสถานักเรียนได้มีโอกาส ร่วมกันปฏิบัติงานในสถานศึกษาและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ฝึกให้มีทักษะการจัดการเวลาที่ดี ในการสร้างวินัยในการ บริหารเวลา พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการตัดสินใจจากสถานการณ์หลายมุมมอง ส่งเสริมการทำงานเป็น ทีมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มอบหมายหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวในการ ทำงาน และสร้างกิจกรรมที่ต้องการการทำงานร่วมกัน 3) หลักนิสสยสัมปันโน มีการดำเนินการ คือ จัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่เน้นทักษะการสื่อสาร การฟัง เน้นการทำงานร่วมกันในกลุ่ม จัดให้มีการให้คำปรึกษา อย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก พัฒนาให้มีการประสาน ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งเสริมและพัฒนากรรมการสถานักเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ประเมินผลหลัง การตัดสินใจ และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดเพื่อปรับปรุงในการตัดสินใจครั้งต่อไป สร้างความไว้วางใจใน คณะกรรมการสถานักเรียน สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนให้สมาชิกคิดอย่าง สร้างสรรค์ และเสริมสร้างความร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูปลัดสันติ ขนติธโร (2564) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปณิยสูตรของเจ้าสำนักศาสนศึกษา โดยผู้นำมีความ ขยันหมั่นเพียรซื่อสัตย์ สุจริตเชื่อมั่นในตัวเองปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่ได้วางไว้สร้างแรงผลักดันให้แก่ผู้ตาม ส่งเสริมขวัญและกำลังใจมีความมุ่งมั่นในการสร้างผลงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ราชการปรับปรุง ความร่วมมือระหว่างกลุ่ม รักษาศรัทธาของประชาชน พัฒนาพุทธศาสนาให้มั่นคงและถาวรสืบไปและแสดง องค์ความรู้ การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ 4 ด้านตามหลักทศุติยาปณิยสูตรด้านวิสัยทัศน์ เชี่ยวชาญปฏิบัติ มีมนุษยสัมพันธ์ที่เด่นชัด ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาวัชระชัย ขยวฑฒโน (2564) ที่พบว่า ผู้นำ ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมาก ใช้หลักธรรมมีแนวความคิดที่สอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคต จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญในงาน มุ่งมั่นที่จะบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมาย มีมนุษยสัมพันธ์ มีความชัดเจน และให้โอกาสแสดงความคิดเห็น แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปณิยสูตร มี 4 ด้าน คือ 1) ด้าน จักขุมา (การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล) คือ มีความรอบรู้ รอบด้าน รู้จริง รักกว้าง รู้ลึก ขำนาญในเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทุกชนิด มีทัศนคติที่ดีต่อเครื่องมือสมัยใหม่ ทันต่อโลกไอที 2) ด้านวิธูโร (จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญใน งาน) คือ มีแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ขยันหมั่นเพียร หมั่นฝึกฝน มุ่งมั่น อดทนอดกลั้น มีการส่งเสริมและยัง สนับสนุนเอาใจใส่ ติดตามงาน ไม่ควรเลือกปฏิบัติ ควรวางคนให้ถูกกับงาน 3) ด้านนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) คือ มีความสุภาพอ่อนโยน เอาใจใส่ มีความกระตือรือร้นในการบริหารงาน เป็นกันเองไม่ถือ ตัว พร้อมให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และสิ่งสำคัญผู้บริหารควรมองคนให้ออก บอกคนให้ได้ ใช้คนให้เป็น

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลัก ทศุติยาปณิยสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะ ผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทศุติยาปณิยสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นแนวทางการ พัฒนาคณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทศุติยาปณิยสูตรของโรงเรียนในศูนย์ เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีการ พัฒนาคณลักษณะภาวะผู้นำจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน และเพื่อให้กระบวนการนี้มีการนำหลักธรรมมาสู่การประยุกต์ใช้ คือ หลักทศุติยา ปณิยสูตร ซึ่งประกอบด้วย จักขุมา วิธูโร นิสสยสัมปันโน โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการพัฒนา

คุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการภายในเครือข่ายตนเอง และให้มีการติดตามและประเมินผล ตลอดจนนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำในสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระอนุสรณ์ วชิรวโร (2563) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้ ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักจักขุมา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถกำหนดแผนงาน และบริหารบุคลากรในองค์กรให้มีส่วนร่วมในการสร้างพันธกิจ วิสัยทัศน์ และการสื่อสารภายในองค์กรได้อย่างชัดเจน ด้านการมอบอำนาจและด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักวิธูโร ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแสดงศักยภาพของตนได้อย่างอิสระ ผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี และด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักนิสสัยสัมปันโน ผู้บริหารต้องปรับการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์กร มีแนวปฏิบัติเดียวกัน และบรรลุมิถุประสงค์เดียวกัน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของพรพิมล แก้วอ่อน, วรกฤต เกื่อนช้าง, ประเทือง ภูมิภักตราคม และพระราชวชิรเมธี (2564) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร คือ 1) จักขุมา คือ การมองการณ์ไกล ทักษะด้านวิสัยทัศน์ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักมองภาพในอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์กร สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในองค์กรมองไปที่เป้าหมายเดียวกัน 2) วิธูโร คือ ความเชี่ยวชาญ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย จุดแข็ง ปัญหา และอุปสรรค พัฒนางค์ความรู้รอบด้านและฝึกฝนตนเองให้เชี่ยวชาญ 3) นิสสัยสัมปันโน คือ ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการสื่อสาร คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักฝึกฝนพัฒนา ทักษะในการพูดเพื่อให้สามารถสื่อสารให้ทุกคนทราบนโยบายในทิศทางเดียวกัน และ 4) ด้านทักษะความร่วมมือ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความสามารถในการลดความขัดแย้งในองค์กร การรู้จักการผูกใจคน ทำงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นภาพดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรมีการจัดโครงการอบรมการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่คณะกรรมการสถานักเรียน ในเรื่อง บทบาทหน้าที่ที่คณะกรรมการสถานักเรียนต้องปฏิบัติในสถานศึกษา
 - 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการสถานักเรียน ให้เพียงพอ
 - 1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรสร้างครูเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการสถานักเรียนแบบเป็นประจำปีการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของสถานศึกษาในเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป
 - 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรไปใช้
 - 2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักธรรมอื่นๆ ของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน
 - 2.4 ควรมีการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามผลการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนในโครงการสถานักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรองกาญจน์ สังข์ทอง. (2565). รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.
- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2566). ผู้บริหารกับทฤษฎีปาปนิคสูตร. กรุงเทพมหานคร: พระพุทธศาสนการพิมพ์.
- เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปรียากร กิลาวิทย์. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำร่วมของสถานักเรียนโรงเรียนบ้านวังขวัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรพิมล แก้วอ่อน, วรกฤต เกื่อนช้าง, ประเทือง ภูมิภักตราคม, และพระราชวรเมธี. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสันติ ขนติธโร. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของเจ้าสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิมลนชัย ชยวฑฒโน. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอนุสรณ์วชิรวโส (เก่าน้ำใส). (2563). ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2. (2565). ข้อมูลสถานักเรียนนัยเครือข่ายที่ 4 เขานางนอน เอกสารข้อมูลพื้นฐานศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือการประเมินเพื่อคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน. กรุงเทพมหานคร: พระพุทธศาสนการพิมพ์.